

Підтримку надає:

Федеральне міністерство
продовольства і
сільського господарства

на підставі рішення
Німецького Бундестагу

Німецько-український
агрополітичний діалог

при Національній асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України

Коментар до законодавства

APD/KG/01/2021

Фінансування аграрного сектору через Фонд часткового гарантування кредитів: виклики та подальші кроки

Петро Богачевич

Олег Нів'євський

Київ, грудень 2021

Виконавці

Контакти:
АПД Україна
вул. Рейтарська, 29-б,
01030 Київ
info@apd-ukraine.de
www.apd-ukraine.de

Про проєкт «Німецько-український агрополітичний діалог» (АПД)

Проєкт «Німецько-український агрополітичний діалог (АПД)» реалізується за підтримки Федеральним Міністерством продовольства та сільського господарства (BMEL) з 2006р. і наразі до 2021р. та за його замовленням через виконавця ТОВ ГФА Консалтинг Груп, а також робоче співтовариство, яке складається з ТОВ ІАК Аграр консалтинг (ІАК), Лейбніц-Інституту аграрного розвитку в країнах з перехідною економікою (ІАМО) та ТОВ АФЦ Консультантс Інтернешнл.

Реципієнтом проєкту виступає Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України «Дорада». При реалізації важливих заходів для розвитку ринку землі, використання державних земельних площ та приватизації АПД працює у кооперації з ТОВ з управління та реалізації земель (BVVG). Бенефіціаром проєкту виступає Міністерство аграрної політики та продовольства України.

Проєкт має підтримувати Україну в питаннях розвитку сталого сільського господарства, ефективної переробної промисловості та підвищення міжнародної конкурентоспроможності відповідно до принципів ринкової та регуляторної політик та з урахуванням потенціалу розвитку, який виникає в рамках Угоди про Асоціацією між ЄС та Україною. З цією метою Проєкт має надавати інформацію про німецький, зокрема, східнонімецький, а також міжнародний, європейський досвід з розробки рамкових аграрно-політичних умов, а також з організації відповідних аграрно-політичних установ.

www.apd-ukraine.de

Автор

Петро Богачевич
Олег Нів'євський

Дисклеймер

Це дослідження публікується за відповідальності Німецько-українського агрополітичного діалогу (АПД). Будь-які точки зору та результати, висновки, пропозиції чи рекомендації в дослідженні належать авторам і не обов'язково збігаються з думкою АПД.

© 2021 Німецько-український агрополітичний діалог
Всі права захищено.

ЗМІСТ

1	Вступ.....	4
2	Проблема доступу до фінансування для малих агровиробників	4
2.1	Недостатність фінансування агросектору	4
2.2	Недостатність "твердої" застави та висока кредитна ставка для малих аграріїв.....	5
2.3	Ризикованість малих агровиробників.....	5
2.4	Короткотерміновість кредитування агро МСП	7
3	Світові практики системного розширення доступу до фінансування МСП.....	7
4	Загальна характеристика положень Закону «Про Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві».....	9
5	Висновки	10

1 Вступ

Цей огляд має на меті загальне ознайомлення із Законом України «Про Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві» (надалі – Закон), який має на меті покращити доступ до фінансування малих сільгоспвиробників, що обробляють менш ніж 500 га землі через механізм часткового гарантування кредитів. Закон, розбудова та запуск Фонду є одним з ключових елементів теперішнього законодавчого пакету земельної реформи¹ та дизайну ринку земель сільгосппризначення в Україні, який стартував починаючи з 1-го липня 2021 року². Прийнятий Закон надасть більші можливості малим сільгоспвиробникам щодо: 1) купівлі сільгоспземель, 2) довгострокового фінансування проектів (техніка, обладнання, капітальні витрати, будівництво, тощо), та 3) поповнення обігових коштів необхідних для виконання вищевказаних витрат, адже виконання їх зобов'язань перед банками будуть гарантуватися Фондом. Очікується, що Фонд, як небанківська фінансова установа, планується бути ефективним інструментом, який також спростить отримання кредитів малими фермерами, які не мають кредитної історії або не мають достатньої застави для покриття ризиків за банківськими кредитами.

2 ПРОБЛЕМА ДОСТУПУ ДО ФІНАНСУВАННЯ ДЛЯ МАЛИХ АГРОВИРОБНИКІВ

2.1 Недостатність фінансування агросектору

Загалом, кредитний портфель агросектору в Україні невеликий проти внеску агросектору в економіку України, також кредитний портфель агросектору не зростає достатньою мірою відповідно до його потреб. За даними дослідження EFSE³, загальна потреба агросектору у фінансових ресурсах складала біля 12 млрд дол. США на час проведення дослідження, за виключенням коштів на купівлю с.г. землі. З того часу, подібних досліджень не було, проте є підстави говорити про те, що ситуація із фінансуванням агросектору суттєво не змінилась. Враховуючи, що наразі, згідно даних НБУ, агрокредитний портфель складає 67 млрд грн (або приблизно 2,5 млрд доларів⁴), то покриття кредитом потреби у фінансуванні складає лише приблизно 20%, у той час, як у розвинутих країнах цей показник доходить до 70-80%. Більше того, кредитний борг в аграрному сектору на 1 га склав 60 дол США на

---

¹ Повна інформація про законодавчий пакет земельної реформи, стратегію впровадження, план дій та моніторинг виконання можна знайти в цій публікації: Біла книга: Стратегія розвитку земельних відносин в Україні. <https://kse.ua/ua/kse-research/bila-kniga-strategiya-rozvitku-zemelnih-vidnosin-v-ukrai-ni/>

²

<https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/zemlya/Land%20Review%20August%2020210828%20final.pdf>

³ Потенціал Агрофінансування в Україні. European Fund for Southeast Europe (EFSE) 2012.

⁴ Банки та фінансові установи не збільшили суттєво фінансування агросектору щоб задовольнити попит. Отже різниця між попитом та виданими кредитами залишається приблизно однаковою з 2013р.

1 га, що майже в 20 разів менше відповідного показника в США – 1 190 дол США/га⁵. Важливо також, що 65% агрокредитного боргу в США – під заставу сільгоспземель, в Україні ж агрокредити – під заставу неземельних активів. На додаток, 1го липня 2021р. відкрився ринок сільгоспземель і це повинно покращити кредитування під заставу сільгоспземель, проте це не відбудеться одночасно, особливо що стосується малих аграріїв.

2.2 Недостатність “твердої” застави та висока кредитна ставка для малих аграріїв

Однією із головних проблем малого та середнього агробізнесу (агро-МСП) є брак твердої застави для покриття кредиту, як наприклад, нерухомість, транспортні засоби, ліквідне обладнання, грошові кошти, ліквідна земля⁶. У той час, як «м'яка» заставка — у вигляді майбутнього урожаю, аграрної розписки, застави майнових прав по контрактах — не представляє значного інтересу для банківських установ⁷, оскільки за нею складно реалізувати звернення стягнення у разі невиконання позичальником своїх боргових зобов'язань. Це, у сукупності з певною тінізацією аграрного сектору та розповсюдженістю слабого фінансового стану агропозичальників, змушує банки підвищувати вимоги до застави та резервувати більші кошти під такі кредитні операції. Врешті решт це впливає на підвищення відсоткової ставки по кредиту.

Відкриття ринку сільгоспземель, разом з його багатьма перевагами⁸, зможе надати можливість фермерам передавати сільгоспземлі в заставу банку під кредит і цим дещо покращить ситуацію з браком застави, але не вирішить ситуацію повністю і одразу, оскільки це займе певний час у банків і у регулятора (НБУ) зрозуміти і відпрацювати всі підходи щодо оцінки вартості сільгоспземель, кредитного процесу, реалізації заставного майна у випадку дефолту.

2.3 Ризикованість малих агровиробників

Існує низка факторів, завдяки яким банківські установи здебільшого вбачають малого агровиробника ризикованим, а саме це: і) недостатність твердої застави; ii)

---

⁵ ERS (2021). Assets, Debt, and Wealth. Washington: Economic Research Service, US Department of Agriculture. доступно: <https://www.ers.usda.gov/topics/farm-economy/farm-sector-income-finances/assets-debt-and-wealth/>

⁶ Серед причин низької ліквідності земельних ділянок варто виділити: відсутність прозорості і актуальності ринкових цін на с.г. землю, а також однієї бази даних цін купівлі-продажу землі, неефективність та довга тривалість процедур у разі звернення стягнення на предмет застави, певна відсутність чи недоступність інфраструктури, різноманітні якісні характеристики землі, за якими важко порівнювати ціни, віддаленість від населених пунктів та фрагментарність земельних ділянок с.г. призначення.

⁷ Наприклад, жоден з державних банків України (які складають > 50% всіх активів банківської системи) не кредитує аграріїв під аграрну розписку. В Україні лише 2-3 банки системно працюють з аграрними розписками, як інструментом спеціально створеним полегшити доступ до фінансування аграріям.

⁸ <https://voxukraine.org/ekonomichnij-ta-rozpodilchij-vpliv-vid-skasuvannya-moratoriyu-na-kupivlyu-prodazh-zemel/>

неофіційне (тіньове) та/або непрозоре агровиробництво⁹; iii) відсутність (або неякісність) фінансової звітності, що веде за собою і відсутність якісного бізнес плану¹⁰; iv) ризик отримання низького врожаю через погодні умови¹¹ та практична відсутність агрострахування; v) відсутність включення малих агровиробників до (формальних) ланцюгів додавання вартості, а відсутність постійних (стабільних) формалізованих контрактів з магазинами / переробниками / трейдерами розглядається банками як ненадійність, нестабільність і ризикованість самого агровиробника через відсутність/нестабільність формальних каналів збуту; vi) здебільшого низький агро-технологічний рівень малих фермерів (включно із відсутністю або недостатністю зрошення)¹².

Отже враховуючи вищевказані фактори, банки, як прибутково орієнтовані фінансові установи, мають підстави не сприймати малих агровиробників як цільовий та важливий ринок для фінансування, не вкладають в розвиток своїх компетенцій, не створюють агроспецифічні продукти, не інвестують в інструменти оцінки ризиків агробізнесу, не створюють агрокредитний процес з урахуванням специфіки агробізнесу, оскільки не планують будувати агробізнес стратегію у цьому напрямку¹³. Однак, деякі банки (їх дуже мало) досить глибоко та інноваційно налаштувались до системного розвитку свого агробізнесового напрямку. Більшість банків в основному декларують свій агробізнес-напрямок, обмежуючись факторами ризикованості та застосовуючи свої традиційні підходи (і відповідні великі витрати на обробку маленьких кредитних заявок) як до інших видів діяльності¹⁴, без

---

⁹ Часто ведеться неофіційний обробіток земель третіми особами нібито для «власних потреб» власника землі. Загалом, рівень тіньового обробітку землі в Україні сягає приблизно 13 млн га. У результаті, через відсутність реєстрації та брак звітності, такі виробники не можуть претендувати на банківські позики та на державну підтримку.

¹⁰ Малі аграрії часто не переймаються якістю фінансової звітності (не розуміючи, що це шлях до отримання кредиту та довіри банку), свідомо чи несвідомо приховують прибутки або мають малий прибуток і цим не переймаються, не намагаються вийти на якісний облік та фінансову звітність, часто не розуміючи реальну прибутковість кожної окремої культури та чинників формування прибутку (і можливостей для його нарощування), не інвестують у якісний бухгалтерський облік та звітність, не мають розуміння бізнесу та фінансових знань. В результаті, агро-МСП не можуть точно оцінити свої витрати та прибутковість по кожній культурі, не можуть скласти зрозумілий та реальний бізнес план для банку, та, відповідно, довести свою відповідність вимогам прозорості ведення бізнесу банкам, необхідної для прийняття кредитного рішення.

¹¹ Проте, можливо було б захиститися шляхом агрострахування, але рівень його розвитку в Україні є вкрай низьким (лише ~2-3% земель в Україні страхуються) через відносно високу вартість, збереження недовіри до страховиків, практичну відсутність агрострахових продуктів у страховиків для малих аграріїв, складність оформлення страхового полісу та відсутність реальної (а не декларованої) державної підтримки агрострахування.

¹² У сучасному світі на перший пріоритет в агросекторі виходить боротьба за зниження собівартості через застосування ресурсозберігаючих, енергозберігаючих і інноваційних технологій та агротехнологічних підходів. Агрогалузії, особливо малим та середнім фермерам, потрібно мінатися у зв'язку із змінами клімату, підвищенням вартості ресурсів, змінами уподобань споживачів, запроваджувати нові технології вирощування, обробітку ґрунту, створення доданої вартості – більш якісного продукту за меншої вартості, додавати вартості.

¹³ Лише декілька банків в Україні маю чітку агробізнес стратегію, яку вони послідовно реалізують.

¹⁴ Невеликий розмір кредиту не несе достатньої прибутковості банку, отже малий агро виробник не є цікавим клієнтом для банку. Тому банкам не цікаво працювати з малими фермерами, а швидко обробляти маленькі кредитні заявки банки здебільшого не можуть.

врахування агроспецифіки, інновацій, цифровізації та автоматизації, що і приводить до обмеженого сприйняття, неспроможності та недофінансування з боку банків¹⁵.

2.4 Короткотерміновість кредитування агро МСП

Згідно даних НБУ, здебільшого банки і фінансові установи кредитують МСП (в т.ч. аграріїв) на короткий термін – до 1 року на поповнення обігових коштів і на поточні потреби (це становить приблизно 50% кредитного портфелю банків). Фінансування на 1-5 років – це приблизно 30% портфелю, а на фінансування з терміном більше 5 років припадає близько 20% кредитного боргу. Але саме довгострокове фінансування (обладнання, техніка, переробка), фінансування на придбання с.г. землі, проекти будівництва, агроінфраструктури (зрошення, потужності для зберігання продукції) і нових технологій агробізнесу – це напрямок довгострокового і сталого розвитку. На фоні загального недофінансування агросектору в цілому і малих агровиробників зокрема, наявне незначне фінансування на термін > 5 років позбавляє можливості агро-МСП здійснювати інвестиції в свій бізнес (включно на купівлю с.г. землі, техніки, обладнання, тощо) та розвиватися.

Тому значним зрушенням у розв'язанні проблем доступу до фінансування для агро-МСП повинно стати ухвалення Закону "Про Фонд часткового гарантування кредитів в сільському господарстві». У результаті імплементації цього Закону, агро-МСП зможуть отримати часткове гарантування від Фонду за довгостроковими кредитами на різні проекти (в т.ч. під купівлю с.г. землі). Це, у свою чергу, дозволить банкам активізувати свою діяльність із кредитування аграріїв на термін до 10 років.

І хоча фінансові установи мають знайти гривневу ліквідність на свої 10річні кредити, адже депозити здебільшого розміщують в банках переважно на короткий термін, наявність часткової гарантії терміном до 10 років (а це - вперше в Україні) вже є значним кроком вперед до розвитку агро-МСП і значно полегшує спроможність банку кредитувати малих агровиробників на такий довгий термін.

3 СВІТОВІ ПРАКТИКИ СИСТЕМНОГО РОЗШИРЕННЯ ДОСТУПУ ДО ФІНАНСУВАННЯ МСП

Обмежений доступ до фінансування, зокрема до банківських кредитів, є істотною перешкодою для ведення господарської діяльності суб'єктами малого та середнього підприємництва (далі – МСП). У країнах, що розвиваються, від 55 до 68 відсотків МСП не мають повноцінного доступу до ринку фінансових послуг¹⁶. При кредитуванні МСП стикаються з більшими операційними витратами і вищою платою за ризик неповернення кредиту, оскільки вони, як правило, є певною мірою непрозорими і не мають достатнього забезпечення, як застава під кредит. Неефективність та недостатність банківського фінансування МСП (включаючи

---

¹⁵ Немає Глибокого розуміння агросектору, банки фрагментарно володіють інформацією про сільське господарство, не системно її використовують, не мають спеціалістів з агро освітою та агро досвідом, не мають окремих агробізнес підрозділів.

¹⁶ Pietro Calice. 2016. "Assessing Implementation of the Principles for Public Credit Guarantees for SMEs: A Global Survey." Policy Research Working Paper 7753, World Bank, Washington, DC

агрогосподарства, мікро та малих фермерів) викликає необхідність їх державної підтримки.

Згідно дослідження Світового Банку, популярною формою державної підтримки у світі стало часткове гарантування кредитів для МСП. Програми часткового гарантування дозволяють покрити частину збитків комерційних фінансованих установ у разі неповернення кредитів такими МСП, що таким чином, дозволяє полегшити проблеми отримання доступу до фінансування і сприяє розвитку МСП.

Опитування Світового Банку¹⁷, що охопило 60 державних програм часткового гарантування кредитів у 54 країнах (проведене у 2016 році), показало, що майже всі ці програми є самодостатніми і фінансуються виключно за рахунок плати за гарантії, отриманої від банків / позичальників і не потребують подальшого фінансування з державного бюджету для підтримки функціонування та покриття гарантійних виплат. 80 відсотків таких програм часткового гарантування запроваджені шляхом створення окремих юридичних осіб. Установи часткового гарантування кредитів, як правило, є небанківськими фінансовими установами, які регулюються відповідним регулятором.

Найбільш успішними інституціями часткового гарантування кредитів є ті, які відокремлені від політичного впливу та мають професійне управління¹⁸, які мають визначені та прозорі критерії щодо суб'єктів підприємництва та фінансових установ, зобов'язання за кредитними договорами між якими можуть гарантуватися.

За рекомендаціями Світового банку найбільш прийнятним для початку роботи є покриття гарантіями кредиту в обсязі 50 відсотків, що стимулює фінансові установи проводити належну перевірку позичальників перед кредитуванням¹⁹. Часткова гарантія забезпечує покриття заставою (в даному випадку 50%), якої часто не вистачає для покриття суми кредиту і стимулює банки співпрацювати з агро МСП, з якими банки не бачать кредитну співпрацю.

Базуючись на найкращих практиках та моделях, Світовий банк визначив 16 принципів для Організацій Гарантування Кредитів для МСП²⁰. Ці принципи здебільшого лягли в дизайн основу Закону, та мають стати керівними у впровадженні Закону та подальшому створенні та роботі Фонду. Дотримання 16 принципів це не тільки запорука ефективності використання коштів платників податків, довіри та стабільності Фонду, його системного управління і унеможливлення корупції, а і необхідний фактор залучення міжнародних фінансових інститутів, іноземних інвесторів, перестраховиків, задля збільшення обсягу гарантій, розширення цільової аудиторії (наприклад, з малих фермерів до малих МСП), масштабування успіху в майбутньому на інші галузі. Отже, при дотриманні 16 принципів, після створення Фонду та запуску його роботи, подальше фінансування

---

¹⁷ Pietro Calice. 2016. "Assessing Implementation of the Principles for Public Credit Guarantees for SMEs: A Global Survey." Policy Research Working Paper 7753, World Bank, Washington, DC.

¹⁸ FAO. 2013. Credit Guarantee Systems for Agriculture and Rural Enterprise Development. Rome: FAO.

¹⁹ 65 % спостерігається у країнах з більшим середнім доходом на душу населення.

²⁰ The World Bank and FIRST Initiative. 2015. Principles for Public Credit Guarantee Schemes for SMEs. Washington, DC: World Bank.

Фонду з державного бюджету не стане потрібне, оскільки він повинен бути самодостатній.

4 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ «ПРО ФОНД

ЧАСТКОВОГО ГАРАНТУВАННЯ КРЕДИТІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ»

Принципи незалежності, адекватного фінансування Фонду, чіткої мети Фонду, незалежного регулятора (НБУ) відображені в Статті 1 Закону. Також, згідно статті 1: «Учасниками Фонду, крім держави, можуть бути міжнародні фінансові організації, інші юридичні особи», що дуже важливо для залучення міжнародних фінансових організацій на привабливих умовах²¹, міжнародних донорів для збільшення обсягу гарантій²², перестраховиків, не залучаючи додаткові кошти з державного бюджету України.

Принципи чітко визначеної цільової групи Фонду та критерії прийнятності до аграріїв-позичальників прописані в Законі (статті 13, 14):

- дрібні сільгоспвиробники, які обробляють до 500 гектарів;
- відповідають вимогам, що висуваються до мікропідприємств, малих та середніх Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- граничний показник розраховується сумарно щодо всієї групи пов'язаних із суб'єктом підприємництва контрагентів.

З метою мінімізації ризиків потенційного політичного втручання, забезпечення прозорості та зменшення ступеня ризиковості діяльності Фонду, Законом передбачено такі запобіжники:

- а) Фонд надає гарантії в обсязі до 50 % непогашеної суми основного боргу;
- б) Фонд надає гарантії на строк дії кредитного договору, але не більше 10 років;
- в) обсяг наданих непокритих гарантій не може перевищувати більше ніж у 4 рази розмір регулятивного капіталу Фонду, порядок визначення якого встановлюється НБУ.

Отже кредитний леверидж 1:4 і таким чином, при гарантуванні 50% кожна гривня гарантій Фонду перетвориться на 8 гривень для малих аграріїв. Наприклад, при регулятивному капіталі в 100 млн. грн, Фонд матиме змогу видати гарантій фінансовим установам на суму 400 млн. грн, і якщо ці гарантії покривають 50%, то інші 50% ризиків беруть на себе фінансові установи, видаючи кредитів на загальну суму 800 млн. грн.

В Законі велика та детальна увага приділена належному корпоративному управлінню (згідно міжнародних практик направлених на прозорість, професійність, надійність, зменшення корупції), керівним органам і їх повноваженням – Загальним Зборам, Раді та Правлінню, задля підвищення ефективності, професійності та зростання довіри до Фонду, що у свою чергу призведе до зменшення можливих

²¹ Наприклад, Світовий Банк, ЄБРР, ЄІБ, KfW (Німеччина), тощо.

²² Наприклад, USAID (США), SIDA (Швеція), CIDA (Канада), GIZ (Німеччина), тощо.

корупційних ризиків²³. Хоча Кабінет Міністрів створює Фонд по законопроекті, тим не менше для призначення незалежних членів Ради Фонду утворюється конкурсна комісія для проведення конкурсного відбору. У роботі конкурсної комісії може брати участь представник міжнародної асоціації установ гарантування та міжнародних фінансових організацій з правом дорадчого голосу.

Розмір винагороди членів Ради Фонду встановлюється Загальними зборами за рекомендацією компанії з добору персоналу, яка не брала участі у проведенні конкурсу з обрання кандидатів на посади незалежних членів Ради Фонду. Компанія з добору персоналу, яка здійснює відбір кандидатів на посади незалежних членів Ради Фонду, та компанія з добору персоналу, яка рекомендує розмір винагороди членам Ради Фонду, повинні мати міжнародний досвід пошуку керівників фінансових установ не менш як 10 років. Рада Фонду є колегіальним органом управління Фонду, що в межах своєї компетенції здійснює управління Фондом, а також контролює та регулює діяльність Правління Фонду з метою виконання стратегії розвитку Фонду.

Фонд, створений як самодостатня, незалежна організація розвитку не має на меті розширення кредитів, які не повертаються. Корпоративне управління, структура та реалізація програм Фонду передбачає стале зростання кредитів для малих фермерів завдяки надійному і професійному управлінню ризиками та портфелем, сталої стратегії розвитку, підсилення відповідальності за кредит. Тому на рівні закону зафіксовано - У разі якщо кредит надається з метою придбання земельної ділянки сільськогосподарського призначення, Фонд надає гарантії лише за умови передачі таких земельних ділянок у заставу кредитодавцям.

Критерії та параметри Фонду встановлені на рівні законопроекту відповідають міжнародним практикам та суворим вимогам міжнародних фінансових інститутів, на які передбачається роль як партнерів – потенційних учасників Фонду, так і гаранторів/перестраховиків Фонду, і одночасно створені для надійності та стабільності, зростання функціональної спроможності Фонду і збільшенню обсягу гарантій.

5 ВИСНОВКИ

В Україні існує системна проблема із значним недофінансування малих сільгоспвиробників. Запуск ринку землі 1 липня 2021 допомагає частково вирішити цю проблему, оскільки з'являється можливість твердої застави у вигляді сільгоспземель і це дещо покращить ситуацію з браком застави, але не вирішить ситуацію повністю і одразу з огляду на інші важливі фактори, які роблять співпрацю банків із агро-МСП ризикованою. Фонд часткового гарантування кредитів дає можливість вирішення системних проблем недофінансування малих агровиробників, їх ризикованості, браку застави під кредит та кредитної історії, короткотерміновості кредитування агро МСП (що особливо важливо для купівлі с.г. землі сільгоспвиробників після відкриття ринку с.г. земель).

---

²³ Для підвищення контролю загальних зборів учасників Фонду за Радою та Правлінням Фонду, загальним зборам надано повноваження зі схвалення розробленої та затвердженої Радою Фонду стратегії розвитку на три роки.

Фонд надає гарантії в обсязі до 50% непогашеної суми основного боргу, на строк дії кредитного договору, але не більше 10 років. Вперше в Україні планується системно вирішувати проблеми доступу до фінансування для малих агровиробників.

Корпоративна структура та корпоративне управління Фонду відповідає світовим практикам та рекомендаціям Світового Банку, що дуже важливо як для сталого розвитку гарантійного портфелю Фонду, так і для залучення міжнародних фінансових інститутів, інвесторів, перестраховиків, донорів до розширення доступу до фінансування малим агровиробникам і фермерам (особливо при обмеженості державного бюджету нарощувати обсяги гарантій Фонду).

Кожна гривня регулятивного капіталу Фонду надасть можливість видати 8 грн кредитів малим аграріям, а при залученні міжнародних фінансових інститутів із часом буде можливість охопити практично всіх малих фермерів в Україні зі всіма їх потребами фінансування (вкл. купівлю с.г. землі, купівлю нової техніки та обладнання, систем зрошення та зберігання, та обігові кошти) без додаткових відрахувань з державного бюджету.

Закон є важливим та необхідним до розширення доступу до фінансування малим агровиробникам. Його реалізація займе досить довгий час з урахуванням виконання всіх процедур, дотримання законодавства і регулювання, проведення конкурсів, формулювання та затвердження положень Фонду, стратегії, бізнес плану, найму співробітників, підписання фінансових установ-партнерів, адаптації регулятивного законодавства НБУ для врахування гарантій Фонду у якості одного з найнадійніших інструментів покриття кредитів.

Закон є важливим першим кроком щодо розширення доступу до фінансування малим агровиробникам, проте це тільки початок. Для успішної розбудови установи та імплементації закону про Фонд (та 16 принципів для Організацій Гарантування Кредитів для його прозорості, надійності, стабільності та самодостатності) потрібно буде докласти багато зусиль всім стейкхолдерам починаючи від Національного Банку України, Кабінету Міністрів і до учасників ринку.